ҚҲММБ: 09/21/662/1001-сон
29.10.2021 й.

O`ZBEKISTON RESPUBLIKASI VAZIRLAR MAHKAMASINING QARORI

2021 yil «28» oktabr № 662 Toshkent sh.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини лингвистик экспертизадан ўтказиш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Лотин ёзувига асосланган ўзбек алифбосига босқичма-босқич тўлиқ ўтишни таъминлаш чора-тадбирлари тўғрисида” 2021 йил 10 февралдаги 61-сон қарори ижросини таъминлаш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси **қарор қилади**:

1. Ўзбекистон Республикасининг “Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўғрисида”ги Қонунига мувофиқ, норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳаси ишлаб чиқувчининг ёки норматив-ҳуқуқий ҳужжат қабул қилиш ҳуқуқига эга бўлган органнинг қарорига кўра лингвистик экспертизадан ўтказилиши мумкинлиги белгиланганлиги маълумот учун қабул қилинсин.

2. Қуйидагиларни назарда тутувчи **Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини лингвистик экспертизадан ўтказиш тартиби тўғрисидаги низом** 1-иловага мувофиқ тасдиқлансин:

норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини (кейинги ўринларда – лойиҳа) лингвистик экспертизадан ўтказишнинг мақсади ва асосий вазифалари;

лойиҳани лингвистик экспертизадан ўтказиш талаби;

лойиҳани лингвистик экспертизадан ўтказиш ва хулоса бериш тартиби;

лойиҳани лингвистик экспертизадан ўтказувчи маслаҳатчи ёхуд мутахассиснинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари.

3. Белгилансинки:

2023 йил 1 январдан бошлаб лойиҳани ишлаб чиқувчининг ташаббуси билан ёхуд топшириққа асосан вазирлик, идоралар билан келишишдан олдин лойиҳа матни давлат тили қоида ва талабларига мувофиқлигини текшириш мақсадида лингвистик экспертизадан ўтказилади;

лингвистик экспертиза лойиҳани ишлаб чиқувчи давлат бошқаруви органлари, хўжалик бирлашмалари раҳбарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар, туман (шаҳар) ҳокимларининг маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш, давлат тили тўғрисидаги қонунчилик ҳужжатларига риоя этилишини таъминлаш масалалари бўйича маслаҳатчиси (кейинги ўринларда – маслаҳатчи) томонидан амалга оширилади;

лойиҳани лингвистик экспертизадан ўтказиш жараёнида ишлаб чиқувчининг ташаббуси билан давлат органларининг илмий ва таълим ташкилотлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари вакиллари, илмий даража ёки илмий унвонга эга бўлган фуқаролар, шунингдек, Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ҳузуридаги Давлат тилида иш юритиш асосларини ўқитиш ва малака ошириш маркази ҳамда унинг ҳудудий бўлинмалари (кейинги ўринларда – Марказ) ҳам шартнома асосида жалб қилиниши мумкин;

лингвистик экспертизани ўтказиш харажатлари бюджетдан ташқари жамғармалар ва қонунчилик ҳужжатларида тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан молиялаштирилади.

4. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги:

давлат бошқаруви органлари, хўжалик бирлашмалари ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳар, туман (шаҳар) ҳокимликларида лойиҳани лингвистик экспертизадан ўтказиш бўйича амалий семинарларни мунтазам ташкил этсин;

манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда ўзлари қабул қилган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни икки ой муддатда ушбу қарорга мувофиқлаштирсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг 2-иловага мувофиқ айрим қарорларига ўзгартиришлар ва қўшимча киритилсин.

6. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ижтимоий ривожлантириш масалалари бўйича ўринбосари Б.А. Мусаев ҳамда адлия вазири Р.Қ. Давлетов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикасининг
Бош вазири

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI VAZIRLAR MAHKAMASI * UMUMIY BO'LIM № 1

А. Арипов

ҚҲММБ: 09/21/662/1001-сон
29.10.2021 й.

Вазирлар Маҳкамасининг
2021 йил "28" октябр даги 662 сон қарорига
1-илова

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини лингвистик экспертизадан ўтказиш тартиби тўғрисида
НИЗОМ

1-боб. Умумий қоидалар

1. Мазкур Низом норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини (кейинги ўринда – лойиҳа) лингвистик экспертизадан ўтказиш тартибини белгилайди.

2. Ушбу Низомда қуйидаги асосий тушунчалардан фойдаланилади:

норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳаси – қонунчиликка мувофиқ қабул қилинадиган, умуммажбурий давлат кўрсатмалари сифатида ҳуқуқий нормаларни белгилайдиган, ўзгартирадиган ёки бекор қиладиган расмий ҳужжат лойиҳаси;

лингвистик экспертиза – лойиҳа матнининг давлат тили қоида ва талабларига мувофиқлигини мутахассис томонидан ўрганилиши;

давлат тили қоида ва талаблари – ўзбек адабий тилининг имловий, услубий, лексик-грамматик, график ва пунктуация қоидалари, атамаларни тўғри қўллаш ва матнда мантиқий хатоликларга йўл қўймаслик талаблари;

маслаҳатчи – давлат бошқаруви органлари, хўжалик бирлашмалари раҳбарлари, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши Раиси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар, туман (шаҳар) ҳокимларининг маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш, давлат тили тўғрисидаги қонунчилик ҳужжатларига риоя этилишини таъминлаш масалалари бўйича маслаҳатчиси;

мутахассис – давлат органларининг илмий ва таълим ташкилотлари, нодавлат нотижорат ташкилотлари ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари вакиллари, илмий даража ёки илмий унвонга эга бўлган фуқаролар, шунингдек, Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ҳузуридаги Давлат тилида иш юритиш асосларини ўқитиш ва малака ошириш маркази ҳамда унинг ҳудудий бўлинмаларида касбий фаолият билан шуғулланаётган шахслар;

3. Лойиҳа матни лингвистик экспертизанинг объекти ҳисобланади.

4. Лойиҳа матнининг лингвистик экспертизаси:

тақдим этилган лойиҳа матнининг давлат тили, имло, услубий, грамматик ва пунктуация қоидаларига мувофиқлигини текширишга;

лойиҳа матни аниқ ва тушунарли баён қилинганлиги, сўз бирикмалари тўғри танланганлигига ҳамда ўзаро тўғри боғланганлигига баҳо беришга;

ҚҲММБ: 09/21/662/1001-сон
29.10.2021 й.

лойиҳада янги атамалар қўлланилганда, уларга мос таъриф берилишини текшириш ҳамда мантиқий, таҳририй хато-камчиликларни бартараф этишга йўналтирилган тавсияларни ишлаб чиқишга қаратилган.

5. Лингвистик экспертиза лойиҳани ишлаб чиққан ташкилот раҳбарининг маслаҳатчиси томонидан ўтказилади.

6. Лингвистик экспертизани ўтказишда ишлаб чиқувчининг ташаббуси билан шартнома асосида мутахассис ҳам жалб қилиниши мумкин. Ушбу тадбирлар қонунчилик ҳужжатларида белгиланган тартибда тасдиқланадиган бюджетдан ташқари жамғармалар маблағлари ва қонунчиликда тақиқланмаган бошқа манбалар ҳисобидан молиялаштирилади.

2-боб. Лингвистик экспертизанинг мақсади ва асосий вазифалари

7. Лойиҳа матнини давлат тили қоида ва талабларига мослаш, янги атамаларни тўғри қўллаш ҳамда грамматика, имло, пунктуация қоидаларига мувофиқ бўлиши лингвистик экспертизанинг асосий мақсади ҳисобланади.

8. Лингвистик экспертизанинг асосий вазифалари қуйидагилар:

лойиҳа матнининг давлат тили қоида ва талабларига, жумладан, имло, услубий, грамматик ва орфография қоидаларига мос бўлишини таъминлаш;

лойиҳада соҳа атамаларининг тўғри қўлланилиши, янги атамалар қўлланилганда, уларга мос таъриф берилишини текшириш;

лойиҳа матни аниқ ва тушунарли баён қилинганлиги, сўз бирикмалари тўғри танланганлигига ва ўзаро тўғри боғланганлигига баҳо бериш;

лойиҳа матнидаги тушунча ва атамаларнинг маъносига мувофиқ ягона шаклда ва тўғри қўлланишини таъминлаш.

3-боб. Лойиҳани лингвистик экспертизадан ўтказиш талаблари

9. Лойиҳа матни лингвистик экспертизадан қуйидаги талаблар асосида ўтказилади:

жумлаларнинг соддалиги ва қисқалиги, таърифларнинг аниқлиги;

имло, услубий, грамматик ва орфография қоидаларига мослиги;

янги атамалар, шунингдек, соҳа атамаларининг тўғри қўлланганлиги;

сўз бирикмаларининг ўзаро тўғри боғланганлиги;

баённинг тизимлилиги ва ифодали кетма-кетлиги.

10. Лойиҳада, шунингдек, унга илова қилинадиган ахборот-таҳлилий материалларда қуйидагиларнинг қўлланилишига йўл қўйилмайди:

оғзаки нутқ шакллари;

давлат тилида тенг маъноли сўзлар ва тушунчалар мавжуд бўлган тақдирда, чет тиллари атамалари;

эскирган ҳамда кўп маънони англатадиган сўзлар ва иборалар, мажозий таққослашлар, сифатлашлар, киноялар;

аббревиатура ва қисқартмалар (бундан умумий қабул қилинган аббревиатура ва қисқартмалар, шунингдек қонуности ҳужжатларининг иловаларидаги ташкилотларнинг қисқартирилган номлари мустасно).

4-боб. Лойиҳани лингвистик экспертизадан ўтказиш

11. Лингвистик экспертиза ишлаб чиқувчининг ташаббуси билан ёхуд топшириққа асосан вазирлик ва идоралар билан келишишдан олдин ўтказилади.

Давлат тили ва уни ривожлантиришга оид қонунчилик ҳужжатларининг лойиҳалари лингвистик экспертизадан ўтказилиши шарт.

12. Лойиҳанинг лингвистик экспертизаси ушбу Низомнинг 1-иловасида кўрсатилган схемага мувофиқ ўтказилади.

13. Лойиҳа ташкилот раҳбарининг кўрсатмасида бошқа муддат белгиланмаган бўлса, маслаҳатчига келиб тушган санадан бошлаб уч иш кунида лингвистик экспертизадан ўтказилади.

14. Мутахассис томонидан лойиҳани лингвистик экспертизадан ўтказиш муддати у билан тузилган шартномада кўпи билан беш иш куни этиб белгиланади.

15. Лойиҳанинг лингвистик экспертиза натижаси тўғрисида ушбу Низомга 2 ва 3-иловаларда кўрсатилган намунага мувофиқ хулоса берилади.

Хулосада лойиҳа матнида аниқланган хато ва камчиликларни бартараф этиш, тегишли тузатишлар киритиш, матнни қисқартириш, қайта ишлаш бўйича аниқ тавсиялар кўрсатилади. Ушбу тавсиялар жадвал шаклида баён қилиниб, унда лойиҳа матнининг дастлабки таҳрири ҳамда экспертиза натижасида тавсия этилаётган таҳрир акс эттирилади.

16. Лойиҳа лингвистик экспертизадан ўтказилганидан кейин хулоса маслаҳатчи ёхуд мутахассис томонидан имзоланади. Лингвистик экспертиза натижалари бўйича қабул қилинган хулосанинг сифати учун маслаҳатчи ёхуд мутахассис жавобгар ҳисобланади.

17. Лойиҳани ишлаб чиқувчи хулосада кўрсатилган тавсиялар асосида лойиҳа матнини қайта кўриб чиқади ҳамда келишиш учун вазирлик ва идораларга юборади.

5-боб. Лойиҳани лингвистик экспертизадан ўтказувчи маслаҳатчи ёхуд мутахассиснинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари

18. Лингвистик экспертизани ўтказадиган маслаҳатчи ёхуд мутахассис:

қонунчилик ҳужжатларида белгиланган тартибда лингвистик экспертизадан ўтказадиган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг лойиҳалари предметига тааллуқли бўлган ҳужжатлар билан танишиш;

ҚҲММБ: 09/21/662/1001-сон
29.10.2021 й.

лингвистик экспертизани ўтказиш учун зарур бўлган қўшимча ҳужжатларни сўраб олиш;

лингвистик экспертизадан ўтказиладиган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ва уларнинг лойиҳалари нормаларини аниқлаштириш ва улар бўйича тегишли тушунтиришларни олиш ҳуқуқига эга.

Маслаҳатчи ёхуд мутахассис қонунчилик ҳужжатларига мувофиқ бошқа ҳуқуқларга ҳам эга бўлиши мумкин.

19. Лингвистик экспертизани ўтказадиган маслаҳатчи ёхуд мутахассис:

лингвистик экспертизани ташкил этиш ва ўтказишнинг қонунчилик ҳужжатлари билан белгиланган талабларига риоя қилиш;

лингвистик экспертизани ўтказиш муносабати билан ўзига маълум бўлган маълумотларни ошкор қилмаслик;

зарур ҳолларда лингвистик экспертиза хулосаларини асослаб бериши;

тақдим этилган ҳужжатларнинг сақланишини таъминлашга мажбур.

Маслаҳатчи ёхуд мутахассис қонун ҳужжатларига мувофиқ бошқа мажбуриятларни ҳам олиши мумкин.

6-боб. Якунловчи қоидалар

20. Лингвистик экспертиза ўтказиш жараёнида “Давлат тили ҳақида”ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни, Ўзбек тилининг асосий имло қоидалари, Ўзбек тилининг изоҳли ва имло луғатлари, соҳа ва тармоқ луғатлари, Ўзбекистон миллий энциклопедияси, Географик объектларнинг номлари давлат реестри маълумотлари, давлат тилида иш юритишга оид адабиёт ва услубий қўлланмалар, шунингдек, ўзбек адабий тилининг бошқа илмий-услубий манбаларидан фойдаланилади.

21. Мазкур Низом талабларининг бузилишида айбдор бўлган шахслар қонунчилик ҳужжатларида белгиланган тартибда жавоб берадилар.

ҚҲММБ: 09/21/662/1001-сон
29.10.2021 й.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар
лойиҳаларини лингвистик экспертизадан
ўтказиш тартиби тўғрисидага низомга
1-илова

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини лингвистик экспертизадан ўтказиш тартибининг СХЕМАСИ

Босқичлар	Субъектлар	Тадбирлар	Ижро муддати
1-босқич	Лойиҳани ишлаб чиқувчи ташкилот, юқори турувчи ташкилот	1. Норматив-ҳуқуқий ҳужжат лойиҳасини (кейинги ўринларда – лойиҳа) лингвистик экспертизадан ўтказиш ташаббуси билан чиқиш. 2. Лойиҳани лингвистик экспертизадан ўтказиш юзасидан топшириқ бериш.	Заруратга кўра
2-босқич	Маслаҳатчи ёхуд мутахассис	1. Лингвистик экспертизадан ўтказиш натижаси бўйича лойиҳа матнида аниқланган хато ва камчиликларни бартараф этиш юзасидан аниқ тавсияларни кўрсатган ҳолда хулоса бериш. 2. Лингвистик экспертиза хулосасини имзолаш ва лойиҳани ишлаб чиқувчига тақдим этиш.	3 кун ёки шартномада белгиланган муддат
3-босқич	Лойиҳани ишлаб чиқувчи	Маслаҳатчи ёхуд мутахассис хулосасида берилган тавсиялар асосида лойиҳа матнини қайта ишлаш ҳамда келишиш учун вазирлик ва идораларга юбориш.	Лойиҳа матни қайта ишлангандан сўнг

ҚҲММБ: 09/21/662/1001-сон
29.10.2021 й.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар
лойиҳаларини лингвистик
экспертизадан ўтказиш тартиби
тўғрисидаги низомга
2-илова

NORMATIV-HUQUQIY HUJJAT LOYIHASINING LINGVISTIK EKSPERTIZA

XULOSASI

___________-son

1. Normativ-huquqiy hujjat loyihasining turi: ____

____

2. Normativ-huquqiy hujjat loyihasining nomi: ____

____

3. Lingvistik ekspertizani oʻtkazuvchi: ____

____

4. Lingvistik ekspertiza oʻtkazilgan sana: ____

5. Normativ-huquqiy hujjat loyihasi matnida aniqlangan xato va kamchiliklarni bartaraf etish, tegishli tuzatishlar kiritish, matnni qisqartirish, qayta ishlash boʻyicha aniq tavsiyalar koʻrsatiladi:*

____

____

____

____

____

____

Maslahatchi: _______________ _______________________

(imzo) *(F.I.O.)*

20___-yil _____-______________

* Ushbu tavsiyalar jadval shaklida bayon qilinib, unda loyiha matnining dastlabki tahriri hamda ekspertiza natijasida tavsiya etilayotgan tahrir aks ettirilishi lozim.

ҚҲММБ: 09/21/662/1001-сон
29.10.2021 й.

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар
лойиҳаларини лингвистик
экспертизадан ўтказиш тартиби
тўғрисидаги низомга
3-илова

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI HUZURIDAGI DAVLAT TILIDA ISH YURITISH ASOSLARINI O‘QITISH VA MALAKA OSHIRISH MARKAZI

100100, Toshkent sh., Yakkasaroy t., Yusuf Xos Hojib ko‘chasi, 103-uy. tel.: (99871) 281-45-67, Veb-sayt: www.dtrm.uz, azimov@navoiy-uni.uz, I.M.Azimov@exat.uz

2021-yil ____ __________ ______-son Toshkent sh.

NORMATIV-HUQUQIY HUJJAT LOYIHASINING
LINGVISTIK EKSPERTIZA

XULOSASI

___________-son

1. Normativ-huquqiy hujjat loyihasining turi: ____________________

____

2. Normativ-huquqiy hujjat loyihasining nomi: ____________________

____

3. Lingvistik ekspertizani o‘tkazuvchi: ____________________

____

4. Lingvistik ekspertiza o‘tkazilgan sana: ____________________

5. Normativ-huquqiy hujjat loyihasi matnida aniqlangan xato va kamchiliklarni bartaraf etish, tegishli tuzatishlar kiritish, matnni qisqartirish, qayta ishlash bo‘yicha aniq tavsiyalar ko‘rsatiladi:*

____

____

____

Markaz rahbari: ________________ ____________________

m/o‘ *(imzo)* *(F.I.O.)*

20___-yil _____ - ___________

Mutaxassis: ________________ ____________________

(imzo) *(F.I.O.)*

20___-yil _____ - ___________

* Ushbu tavsiyalar jadval shaklida bayon qilinib, unda loyiha matnining dastlabki tahriri hamda ekspertiza natijasida tavsiya etilayotgan tahrir aks ettirilishi lozim.

ҚҲММБ: 09/21/662/1001-сон
29.10.2021 й.

Вазирлар Маҳкамасининг
2021 йил “28” октябр даги 662 сон қарорига
2-илова

Ўзбекистон Республикаси Ҳукуматининг айрим қарорларига киритилаётган ўзгартириш ва қўшимчалар

1. Вазирлар Маҳкамасининг “Мамлакатда давлат тилида иш юритишни самарали ташкил қилиш чора-тадбирлари тўғрисида” 2020 йил 20 январдаги 34-сон қарорида:

а) 3-банднинг бешинчи хатбошиси қуйидаги таҳрирда баён қилинсин:

“маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш ҳамда давлат тилини ривожлантиришга оид қонунчилик ҳужжатлари лойиҳаларини ишлаб чиқиш жараёнида фаол иштирок этиш, шунингдек, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини лингвистик экспертизадан ўтказиш”;

б) илованинг 4-банди бешинчи хатбошиси қуйидаги таҳрирда баён қилинсин:

“маънавий-маърифий ишлар самарадорлигини ошириш ҳамда давлат тилини ривожлантиришга оид қонунчилик ҳужжатлари лойиҳаларини ишлаб чиқиш жараёнида фаол иштирок этиш, шунингдек, норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини лингвистик экспертизадан ўтказиш”.

2. Вазирлар Маҳкамасининг “Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети фаолиятини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” 2020 йил 3 мартдаги 117-сон қарори 3-бандига қуйидаги мазмундаги хатбоши билан тўлдирилсин:

“норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳаларини лингвистик экспертизадан ўтказиш”.